

ROB DE GRAAF

NEDERLANDSE COMEDIE

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

De Nieuwe Toneelbibliotheek

Tekst #NR 616

© 2021 Rob de Graaf

NEDERLANDSE COMEDIE

1.

De Nieuwe Toneelbibliotheek, Tekst #616
© 2021, Rob de Graaf
Eerste druk 2021

isbn 978-94-6076-616-9
nur 307

Niets uit deze uitgave mag worden opgevoerd of verveelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van de schrijver en De Nieuwe Toneelbibliotheek

No part of this book may be reproduced in any way without written permission from the writer and De Nieuwe Toneelbibliotheek

De Nieuwe Toneelbibliotheek bestaat uit
Mara Aronson
Connie Nijman
Ditte Pelgrom
Redacteur
Ricky Schouten

Typografie en basis lay-out
Connie Nijman
Printwerk
Hollandridderkerk, Ridderkerk

info@denieuwetoneelbibliotheek.nl
Postadres
De Nieuwe Toneelbibliotheek
Willem Beukelsstraat 42
1097 ct Amsterdam

Nederlandse Comedie is online te bestellen op:
www.denieuwetoneelbibliotheek.nl

Personages:

Bastienne *moeder*

Grim *vader*

Silva *dochter*

Larik *haar vriend*

Tommelin *zoon*

Renze *zijn minnaar*

grim Ik zeg toch niks?

Wat zit je me dan aan te kijken?

bastienne Straks ga je wel iets zeggen, Grim, dat weet ik al

Ik bereid me voor

grim Op wat?

Op mijn complimenten?

Van mij krijgt iedereen wat-ie verdient

bastienne Je bent ontevreden, dat begrijp ik heel goed

Dat zij er niet zijn, dat verwijt je mij

grim Negenenvijftig, dat is toch wel iets?

Ik ben de eerste hier in huis die dat bereikt

Dus een soort van belangstelling zou ik op een dag als vandaag toch wel hebben verwacht

bastienne We hadden niets aangekondigd, toch?

We hebben ze helemaal niet gevraagd om te komen

grim Vragen?

Dat zou wel heel ver gaan...

Ze kunnen er toch zelf aan denken?

Waar zit die jongen, eigenlijk?

Altijd hangt hij hier rond, maar zelfs die is opeens nergens te bekennen
bastienne Ik geloof dat-ie een leesclub of een bijeenkomst heeft, of zoiets

Filatelie of filantropie – hij heeft het wel gezegd, maar...

't Was niet filosofie, dat had ik wel onthouden...

Nou ja – ik stimuleer het altijd maar als hij iets buiten de deur wil doen
grim Filologie, is het

Met een groepje van die studievoorlopers, doet-ie dat

Ze bestuderen het Oudnoors en het Indogermaans

Je merkt, Bastienne: ik luister wél naar Tommelin, als hij iets uitlegt

Maar – dat zeg ik – waarom dat dan per se vandaag moet...

Dode talen lopen niet weg, toch?

Zeg maar niets: jij zult hem nooit iets kwalijk nemen – jij kunt alleen maar zwelgen in zijn Weltschmerz

De vochtige ogen van het moederdier...

bastienne Hier herken ik mij niet in

grim Ze hadden toch gewoon langs kunnen komen, allemaal?

Iets appen, desnoods – of is dat al weer uit de tijd?
bastienne Silva en Larik zitten nog in Nieuw-Mexico, dus die hebben wel
iets anders aan hun hoofd dan aan ons te denken
grim Nieuw-Mexico?
Wat moeten ze daar?
bastienne Ik ben geen reisleader of boekhouder, Grim – ik weet echt niet
alles
Volgens mij waren ze eraan toe om er eens uit te zijn voor een paar
dagen – zoiets
grim Er eens uit...
Vroeger ging je dan naar Vierhouten of Lage Vuursche
bastienne Je gaat toch niet echt over vroeger beginnen?
Want dan ga ik even een uurtje iets anders doen
grim In vroeger voel ik me thuis
Dat begrijp jij wel – of niet?
Het nu – dat zijn dure kleren die toch niet lekker zitten
bastienne 't Is waar: de kinderen zijn er niet
Maar ik ben er wel en dat zou je kunnen waarderen
Ik heb speciaal de studio een uurtje eerder dicht gedaan, vandaag
grim Waren er dan klanten?
bastienne Nee, dat niet
't Is erg rustig, momenteel
Ik weet echt niet wat het is: alsof het de mensen niet uitmaakt hoe hun
nagels eruitzien – terwijl ik altijd zeg: 'Kleine moeite, groot effect'
grim Dat zeg je altijd, inderdaad
Je zegt het al een jaar of wat
Ik hoef het echt niet meer te horen
bastienne Alsjeblieft, Grim
Wat is er met je?
We hebben elkaar, ja toch?
En dit is een leuke avond, dat spreken we nu af
Ik heb slakken met kruidenboter klaargemaakt, echt met de huisjes er
nog bij
Ik weet hoe lekker je dat vindt
grim Laten we het maar niet hebben over wat we allemaal van elkaar
weten, Bastienne

Korte tijd later.

silva Surprise

Jazeker: dat is Engels en dat klopt ook – want we zijn nog maar net aangekomen

Meteen van de airport hiernaartoe

Happy birthday

grim Rechtstreeks?

Waarom dat?

silva Kom op, papapipa

Je denkt toch niet dat wij je verjaardag vergeten?

Gefeliciteerd – ik zeg het nog eens

grim Ik ben daar zelf totaal niet mee bezig

bastienne Pff...

Je had hem net nog moeten horen, Silva...

Ik kon natuurlijk niets zeggen, over dat jullie...-

Want dan was de lol er af – de verrassing, bedoel ik

larik Geluk gewenst, Grim

Ook namens mij

Blij dat we weer terug zijn

Santa Fe is echt niks aan

silva We hadden ook iets voor je meegenomen

Ik kan ook wel zeggen wat: een vintage indianenmasker, heel bijzonder

Maar Larik z'n koffer was er niet, bij die afhaalband

Ze zeggen dat het altijd goed komt – ik hoop het, want er zat natuurlijk nog veel meer in

larik Van mij hadden we niet hoeven

En dan – zo ver vliegen, voor een paar dagen – dat doen we tegenwoordig niet meer, toch?

silva Kom op, lieverd – niet nu

We hebben het heerlijk gehad en dat weet jij ook

Mijn brein is helemaal schoongespoeld – en daarvoor moest ik echt even out of the box zijn

Ja, lekker, mam – wij lusten wel wat

bastienne Hebben jullie nog honger, dan?

Ja, logisch – van de KLM krijg je nooit zoveel

Zullen we die slakken dan gewoon met z'n vieren nemen?

Ik heb ook nog brood, dat kunnen we roosteren

Als we het maar leuk hebben – dat vind ik belangrijk

Later op de avond.

grim Vroeger, dat is niet populair, hier – dat weet ik heel goed, maar ik...-

silva Is er nog van die verdejo, ma?

grim Ik was net aan een zin begonnen, Silva – ik maak 'm gewoon af, als je 't goed vindt

Ik zeg dus dat er een tijd is geweest dat ik er trots op was om bij de gemeente te werken – de Secretarie, dat klinkt toch goed?

Serius en verantwoordelijk, klinkt dat...

Toch zit ik nu in het stadsdeelkantoor aan het paspoortenloket

Bijna al mijn collega's zijn meiden van een jaar of twintig – met of zonder hoofddoek

Ik zie ze naar me kijken en dan denken ze: 'Hé, die heeft nog geen hartinfarct gehad – en beleidsmedewerker is hij ook niet geworden – niet slim genoeg, blijktbaar...'

bastienne Niet doen, Grim

Laat je niet zo meeslepen

Je weet toch helemaal niet hoe ze over jou denken?

Ik kan me niet anders voorstellen dan dat jij echt gewaardeerd wordt

Jij kunt heel goed, met mensen – als je maar wil

En je bent mooi wel chef van je afdeling toch?

Ga nu maar niet over je werk tobben – het is zaterdagavond en we zitten hier

silva Dan kijk ik zelf wel even

af

larik Wij hadden op school een economieleraar

Heel links, was die en ook heel oud – in mijn herinnering zeker een jaar of tachtig, maar dat kan natuurlijk niet, dat weet ik ook wel

In ieder geval, die had het er altijd over dat we in het jaar tweeduizendzoveel helemaal niet meer zouden hoeven te werken – omdat er dan overal machines voor waren

Wat we ondernamen zou alleen nog maar uit pure vrijwilligheid zijn – homo ludens, dat soort ideeën

De verschillen waren tegen die tijd dan ook opgeheven: alles was van iedereen en niemand had meer dan een ander

'Het paradijs voor de levenden', zo noemde hij dat...
Dat is er toch niet helemaal van gekomen, op de een of andere manier
Ik zag laatst op Nu.nl dat zelfs in Noord-Korea de inkomensverschillen
nog nooit zo groot zijn geweest
bastienne Ja...
Nee...
Makkelijk is 't allemaal nog steeds niet, daar geef ik je gelijk in, Larik
Maar jij hebt wel werk dat je leuk vindt, toch?
larik De beveiligingsbranche is echt mijn ding, dat is zo
Zeker nu ik bij de planning zit
Vroeger, toen ik nog met zo'n V'tje op mijn revers rondliep, in de RAI of
bij de Ahoy – toen heb ik het vaak wel zwaar gevonden
bastienne Ik weet nog hoe Silva niet uitgepraat raakte over dat pak van
jou...
Hoe goed het je stond...
Wat is ze toch aan het doen, daar in die keuken?
af
grim Als dit Frankrijk was, of Italië, of een ander land waar ze weten wat
fatsoenlijk leven is
Dan was ik er nu al vanaf geweest, of ik moest hoogstens nog een jaar
of twee
Maar hier...
Hier woont de God van Nederland en dus moeten we doorwerken
Ik zit nog wel een jaar of tien achter mijn loket, schat ik
Allemaal vanwege het begrotingstekort
Op de een of andere manier is het in dit land altijd crisis
larik Werken, dat is nu eenmaal essentieel...
Daar zijn we echt wel achter, toch?
De kermis moet blijven draaien – daar hebben we allemaal belang bij
Kijk, Grim – als ik het over mezelf heb – ik weet heel goed: beveiliging
is overhead – veiligheid is sowieso een gevoelsding, dus...
Als ze daar eenmaal op gaan besparen, waar ben ik dan nog?
grim Iets is rot, hier in dit land, dat weet ik wel
Ooit heb ik gedacht dat de politiek en het systeem en alles is bedacht
om ons mensen van dienst te zijn

Inmiddels ben ik erachter dat het omgekeerd is: wij dienen er enkel voor om alles lekker door te laten draaien – wij zijn niet meer dan de dobbelstenen waarmee hun spelletjes worden gespeeld

larik Hun?

grim Maar, dat even daar gelaten – je vond er dus niet veel aan, daar in Bonanzaland?

larik De wegen zijn er breed, de mensen zijn dik en de lucht is droog – dat is wel zo'n beetje alles wat je erover kunt zeggen

Maar ik kreeg het Sil niet uit haar hoofd gepraat, dus...

grim En iemand die dan toch zijn eigen zin doordrijft...

Zo iemand ben jij niet, hè?

Liever buigen dan barsten...

larik Silva en ik, we zoeken altijd de middenweg

Zo leef je samen, anno nu

Vaak doen we haar zin en soms die van mij

grim Vind jij dat trouwens niet moeilijk?

Die ongelijkheid?

larik Welke ongelijkheid?

grim 't Is toch zo dat zij veel meer verdient dan jij?

En wie het geld inbrengt, die heeft 't voor het zeggen

Ik zou daar toch wel moeite mee hebben

larik Ach...

Weet je, Grim...-

grim Nee, nee – dat dat een ouderwetse gedachte is, dat wil ik niet horen

'Kostwinner' – dat is echt wel een begrip

En al sinds bijbelse tijden is het de man die eropuit trekt om die kost bij elkaar te scharrelen

larik Laten we de Bijbel er nu maar buiten laten – anders wordt het voor mij echt te ingewikkeld

En trouwens – jullie werken toch ook allebei?

grim Wat Bastienne doet, dat noem ik geen werken

Slechtbetaalde bezigheidstherapie, meer is dat niet

Bastienne op

bastienne Hadden jullie het over mij?

Ik dacht: laat ik maar snel binnenkomen – anders worden er nog
onaardige dingen gezegd
larik In ieder geval: ik zit nergens mee, Grim – en Silva ook niet, dat
weet ik zeker

bastienne Silva?

Die is nog in de keuken

Ze bakt eieren – heeft nog steeds honger

Larik af

Zijn we toch even het gezin dat we misschien nooit echt geweest zijn...

Je vindt het fijn, Grim – dat zie ik aan je, dus ontken het maar niet
grim Jij ziet altijd heel andere dingen aan mij dan wat ik zelf waarneem
wanneer ik in de spiegel kijk

bastienne Ik zie wie ik wil dat je bent

Dat heet liefde

grim 't Heet misschien liefde als je twintig bent, Basti...

Op onze leeftijd heet het gewoon bijziendheid

Staan me trouwens nog meer verrassingen te wachten?

Komt Tommelin zo ook nog aanzetten, misschien?

bastienne Dat weet ik toch niet, lieverd

Je kent hem: laat zich nooit iets opleggen of aanpraten

Zevenentwintig jaar geleden heb ik dagen lang met pijn rondgelopen
voordat-ie eindelijk een keer geboren wilde worden – en vanaf dat
eerste begin heeft hij altijd op zich laten wachten: hij doet wat hij zelf wil
en hij doet het wannéér hij 't wil

grim Zevenentwintig jaar...

En nog steeds moet jij zijn was doen en zijn eten koken...

bastienne Dat heb ik toch voor jou ook altijd gedaan?

Of is dat iets anders?

grim Dat is dat wij bij elkaar horen

Dat is dat wij voor elkaar hebben gekozen

bastienne Die jongen heeft nooit kunnen kiezen

Die jongen is altijd zwaar secundair gebleven – waar anderen in
beweging zijn, daar kan hij alleen maar aarzelen en treuzelen en
weifelen

Daarom heeft hij ons nodig

grim Jij blij...

bastienne Nee, Grim – niet doen – niet zo praten – het is je verjaardag
en we hebben het leuk – dat blijf ik zeggen
grim Ik wou dat ik nog mocht drinken, gewoon, net zoveel als waar ik zin
in heb...

Maar ook dat zit er niet meer in...

Tegenwoordig doen we precies wat de dokter zegt

Dat ons cholesterolgehalte onder het rode streepje blijft, dat vinden we
belangrijker dan dat we een beetje lol hebben

De witte jassen zijn de baas

bastienne We willen samen oud worden, toch?

grim We zijn samen oud

Silva en Larik op.

silva Ik heb hier nog roerei met karwijzaad, voor wie wil
We hadden toch te veel gemaakt

larik We?

silva Wij gaan trouwens niet zo heel laat naar huis, hebben we bedacht

Je hebt eigenlijk toch een nacht slaap gemist

En bovendien komen ze die koffer misschien brengen

grim Laat je door mij vooral niet tegenhouden

Mensen die eigenlijk iets anders moeten doen dan tijd inruimen voor
een ander, daar heb ik honderd procent respect voor

Zal ik dan maar meteen jullie jassen pakken?

bastienne Dat meen je niet zo, Grim

Je bent juist als een kind zo blij als ze nog even blijven

Dat weet Silva ook wel...

Tommelin en Renze op

tommelin Sorry dat ik zomaar kom binnen vallen – nou ja, wat zeg ik – ik
woon hier natuurlijk ook, ha ha – maar ik bedoel – ik was er niet en dat
weet ik en – leuk dat jullie er ook zijn, Silv, maar – ik had een werksessie
en – dat is altijd op zaterdag, dus...

Hallo...

En dit is Renze – hallo Renze, ik bedoel, dit zijn dus mijn ouders en
mijn zus en...-

Nou ja, laten we maar gaan zitten

bastienne Wat doe je nou, jongen...

En wie...-

renze Ik leg het zelf wel uit, Tommel

Ik en Tommelin, wij kennen elkaar van de runentekens, dat vinden we
allebei fascinerend – en hij is echt leergierig – heel bright

Zo zijn we in gesprek gekomen, over de noordse culturen

En daarna...

Nou, ja, de rest is drift en menselijk verkeer, zoals dat gaat

't Is een kracht en wij bewegen mee – eerst komt het zijn en dan pas
het bewustzijn en niets dierlijks is de mens vreemd, ha ha...

Dus ik heb tegen Tommelin gezegd dat ik nu, na zoveel weken intens
contact, ook wel eens iets van zijn Umwelt mee wilde krijgen

Praten jullie rustig door – ik houd van observeren
bastienne Tommelin...?

grim Nee

Ho

Wacht even

Meneer...

renze Renze

grim Meneer Renze – menselijk verkeer?

Drift?

Wat stel ik me daarbij voor?

Ik bedoel...-

tommelin Alsjeblieft, papa

Jullie weten het toch al jaren, van mij?

Zeg nou niet dat je verbaasd bent...

Ik heb het zelf ook heel lang niet expliciet willen benoemen, maar...

Het is nu eenmaal zo, en ik heb er echt voor gekozen, sinds...-

Toch, Renze, zo is het toch?

silva Ik denk dat wij nu echt gaan – hè, Larik?

Ik merk opeens hoe moe ik ben

bastienne Maar Tommelin, dat is toch...

Ingewikkeld, wat je nu doet...

Wilt u misschien iets drinken?

Een glas water, meneer...-

renze Renze

Nee, dat hoeft helemaal niet – ik ben OK

Jullie ook?

Er wordt nu naar me gekeken alsof ik de deurwaarder ben die een
faillissement komt uitspreken – maar dat is echt niet zo

Ik oordeel niet

Tommelin – om hem gaat het mij – hij is Kaspar en dit hier is het woud
waarin hij is opgegroeid

grim Is dit dan echt jouw cadeau aan mij, jongen?

bastienne Niet dat wij ergens mee zitten, Renze, dat moet u niet denken

Ik heb inderdaad altijd al geweten dat...-

En dat wij het daar moeilijk mee zouden hebben, dat is wel het laatste
waar ik...-

Maar 't is meer het moment waarop...
renze De lucht stond stil, hier, en nu is er opeens onrust en beweging –
dat is even wennen, dat begrijp ik
larik Ik heb een paar heel fijne collega's en die leven ook met een man
Tegenwoordig is dat echt niets bijzonders meer
silva Alsjeblieft, Larik
Daar hebben we het toch helemaal niet over?
larik Ik heb ook gedachten, Silva
renze ...Maar niet alle gedachten komen door de censuur...
silva Pardon?
Wát zeg jij nu?
Wij kennen elkaar nog helemaal niet, maar ik zit me al wel behoorlijk te
verbazen
tommelin Sorry, zus, maar zo is Renze
Hij zegt wat hij ziet
grim O, ja?
Dan zal ik je zeggen wat je ziet, Renze
Je ziet ouders die dit zwaar ongemakkelijk vinden
Hoe lang duurt dit al, Tommelin?
tommelin We zijn naar elkaar toe gegroeid, Renze en ik
Hij kan mij dingen leren, over tekens en symbolen
Het voorchristelijke, daar weet hij echt veel van
En we zijn ook samen in een café geweest
renze Wat ik al zei: Tommelin is heel briljant, potentieel
Maar toch ook wel behoorlijk beklemd
grim Wij beklemmen hem niet
Van mij mag-ie echt gaan en staan waar hij wil
renze Onverschilligheid is iets anders dan tolerantie
grim Moet ik me dat aantrekken?
bastienne Maar...
Eh...
Leuk...
Eh...
Renze, zeg ik dan maar
Leuk dat je met Tommie bent meegekomen
We hebben een leuke avond – sorry dat ik steeds 'leuk' zeg...

Mijn man is vandaag jarig, vandaar
renze Gedenkdagen betekenen niets
Elke ochtend wordt de wereld opnieuw geboren
bastienne Wij maken er toch iets leuks van – zeg ik 't wéér...
renze *tegen Larik* En jij hoort er dus niet echt bij?
larik Wie?
Ik?
Jawel, hoor...
Het heeft even geduurd, maar op een gegeven moment zit je er toch
helemaal in vast
silva Hoe je dat bedoelt...
We gaan weg, Larik, dat zeg ik
We gaan nu
bastienne 't Is toch nog best vroeg, kind
En ik heb nog van die wijn die je daarnet zo lekker vond
tommelin Ik...-
Ik kondig het nu alvast aan...
Ik ga misschien volgende maand mee, met Renze, op studiereis naar
Belarus
grim Naar wát?
tommelin Wit-Rusland, maar dat zeggen we niet meer
Renze bestudeert archaische levensvormen
bastienne Is dat je werk?
renze Ieder mens is een onderzoeker, heeft Joseph Beuys gezegd
Ik heb veel gelezen en ik maak me zorgen
Je ziet om je heen hoezeer wij zijn verzwakt
Ons huis lijkt van beton, maar een enkele windvlaag is genoeg om het
aan het wankelen te brengen
Ons lopen, dat ooit op vliegen leek, is strompelen geworden en ons
praten wordt stamelen
Ons systeem is veel te delicaat: iets kleiner en onzichtbaarders dan
het miniemste insect kan het aantasten
Virussen en bacillen – ooit bestonden die niet, maar nu vreten ze ons
aan
Alles is broos en oververfijnd en het sub-humane bedreigt ons steeds
meer

Ooit waren wij heer van de schepping – nu zijn we slaaf van de omstandigheden

Onze helft van de wereld moet zich opnieuw uitvinden – we moeten de kracht die verloren is gegaan opnieuw aanboren

Daarom ben ik geïnteresseerd in het oude noorden – in wat toen geweten werd

Werkelijke beschaving komt uit de grond en niet uit het hoofd

Het zwiepen van de takken waar de winterwind doorheen blaast – naar dat geluid moeten we luisteren – zó klinkt autonomie

De cultuur moet weer fysiek worden

De werkelijkheid is materieel

Een hard landschap levert sterke mensen op – en kracht, dat is schoonheid

bastienne Ik ben opgeleid als tekenlerares

larik 't Is wel waar...

Er is veel slapte, overal

Bij ons in het bedrijf hoor ik steeds vaker dat de mensen niet goed mee kunnen komen bij de weerbaarheidstrainingen

Ze hebben geen enkele conditie – op school krijgen ze ook bijna helemaal geen sport meer

grim Dit is heel apart, moet ik zeggen...

'Sterke mensen'...

Krijg ik nu uitgerekend vandaag een of ander Spartaans lesje opgedrongen?

renze Sparta, dat zou ook een voorbeeld kunnen zijn, als je het over een sterke gemeenschap hebt, maar ik kijk dus meer de andere kant op

Arctische lucht is levenslucht

silva Wie Joseph Beuys is weet ik niet en ik voel me echt geen onderzoeker

Maar ik weet wel dat het totaal niet klopt wat jij zegt – eh... Rens

Hoezo is de werkelijkheid materieel?

Ik werk op plekken die ertoe doen en daardoor zie ik heel scherp in dat wij juist niét meer afhankelijk zijn van de materie

Alles gaat nu over de dynamiek van vraag en aanbod, om informatie – alles draait om kennis, om communicatie, om snelheid – de first responders, die maken het verschil...

Dit is de essentie van onze eeuw: als jij vandaag bedenkt dat je iets wil hebben, dan wisten ze dat gisteren in China al – en hupsakee, daar staat, nog voor het donker is, de FedEx al met een pakje voor de deur – dat is toch prachtig?

Alles is erop gericht om jouw vraag en hun antwoord op die vraag in no time bij elkaar te krijgen – jij tevreden, zij tevreden, iedereen die daar tussenin zit tevreden...

Het netwerk is alles – dat is de vijver waarin ik zwem en die vijver is zo groot als de hele wereld

Wat er voor kou in de grond zit in Scandinavië, of hoe de wind daar waait – daar kan ik me echt niet in verdiepen

Life is a quickie, zeggen we bij ons op de zaak vaak – dus je moet je tijd heel goed gebruiken

larik Volgens mij is dat niet helemaal wat hij bedoelt, Sil
silva Pfff...

En jij weet dan zeker wél wat hij bedoelt...

Geef mij nog maar een wijntje, alsjeblieft
tommelin Goethe – daar had ik nog nooit van gehoord – nou ja, wel van gehoord, natuurlijk, maar niet dat je zegt: daar weet ik echt iets van

Maar nu ben ik toch een boek van hem aan het lezen

Renze zei dat ik dat moest doen

Hoe heet het ook alweer, Renze?

Iets met pijn...

renze Die Leiden des jungen Wer...-

tommelin Dus dat is wat wij samen doen

Over boeken praten en over dingen...

Heb ik nooit gehad

grim Wat jullie allemaal samen doen, dat hoef ik echt niet te weten

bastienne Toch ben ik blij voor je, jongen

Als je maar voorzichtig bent

Ik bedoel: ik begrijp wel dat...-

Begrijp ik dat echt?

Nou, ja...

In ieder geval: je hebt iets gevonden

Maar...

Laat ik zeggen...

Als je, bijvoorbeeld, heel lang naar onderdak hebt moeten zoeken, in een vreemde stad, dan ben je ook opgetogen over de hotelkamer die je uiteindelijk toch nog weet te vinden – maar misschien is het daar wel smerig, met kakkerlakken en tapijtaaltjes – en dan moet je toch ‘nee’ durven zeggen en verder zoeken...

Snap je wat ik bedoel?

renze Ik hoor heel goed wat er bedoeld wordt: jullie zijn schoon en ik ben het vuil

silva Nee

Echt niet

Zo denkt mijn moeder er helemaal niet over, maar ze probeert iets uit te leggen – iets over schrik en ongerustheid

Wij zijn echt wel van nu

Wij zijn van de wereld...

grim We hadden het rustig, hier

Tot er opeens...-

Opeens iets...-

Nou ja, ik weet even niet hoe ik het benoemen moet, wat ons nu overkomt

Bedankt, Tommelin – je hebt me echt een verrassing bezorgd

renze Ik heb van Tommelin begrepen dat jullie hier in huis eigenlijk heel weinig met elkaar spreken...-

tommelin Nou...

Wat ik gezegd heb is...-

renze ...Dat is natuurlijk jammer, want alles begint bij duidelijkheid

Met woorden die je in de schors van de boom kerft, in de hoop dat een onbekende ze leest en er iets van begrijpt...

De taal wijst ons een weg door de wereld

En wie inzichten heeft, die praat

bastienne Praten?

Je ziet het misschien niet aan mij, maar ik ben toch meer van dat er niet zoveel te praten valt

Ik bedoel...

Je krijgt een cadeau en dat is je leven – je pakt het cadeau uit en misschien vind je het niet echt mooi – maar ruilen kan niet en dus wen je eraan

Wat helpt praten dan?
tommelin Dat is zo goed, van Renze – blij dat ik dat met jullie kan delen
Hij krijgt het altijd voor elkaar dat je gaat nadenken
grim Nou...
Waar ík dan toch aan zit te denken...
Tommelin...
Ik wil het eigenlijk helemaal niet weten, maar ik moet wel, omdat ik je vader ben
Wat er is tussen jou en...
En...
Hem...
Tommelin...?
Gaat dat jouw toekomst worden?
Ik vraag maar, hoor – uit zuivere belangstelling
renze Toekomst?
De toekomst bestaat niet – die zekerheid blijft
Het hier en nu – hic et nunc, zeggen we dan in het Esperanto
That's all there is...
Ik ben van het idealistisch realisme: er is alleen de werkelijkheid en die moeten we op zo'n manier beleven dat we er gelukkig van worden
Alles is perceptie
Onze zintuigen, ons beenmerg...
Registratie en interpretatie, dat is het hele ei dat we moeten eten
Als er – ik geef een voorbeeld – als er bittere kou heerst, dan noem je dat een aangename, gematigde temperatuur
Wanneer de chaos compleet is zeggen we 'dat het nog alle kanten op kan'
Je ziet twee bomen en je houdt vol dat je in een bos bent
En ook de aarzelendste, de onwaarschijnlijkste vorm van genegenheid kunnen we als liefde beleven...
Mijn overtuiging in een notenschaal: de wereld, dat is wil en voorstelling
Maar, let wel, die twee zijn er enkel op dit moment: als ik straks mijn ogen dichtdoe en ga slapen, dan houdt alles op te bestaan en morgen is er misschien weer een dag

Elke avond brandt de akker af en als de ochtend komt, dan staat hij weer in bloei, of toch niet...

Maak ik mezelf duidelijk?

silva Je maakt in ieder geval duidelijk dat het abracadabra en onzin is, wat jij allemaal beweert

Toch, Larik?

Jij mag ook wel eens iets zeggen om mij bij te vallen

larik Sorry – ik luisterde even niet

Maar natuurlijk heb jij gelijk

silva Hm

Waar het om gaat, dat is dat de dingen wél blijven bestaan – of je nu wakker bent of slaapt en of het nu vandaag is of morgen

Dat we moeten werken, dat we aan de wereld bouwen, dat we geloven in onze moraal...

En dat dat allemaal echt niet verdwijnt als we onze ogen dichtdoen renze 'Geloven in moraal'...

Dat is precies het soort wolk waarvan ik vind dat-ie moet verdampen grim En dat vind jij nu allemaal ook, opeens, Tommelin?

Zou echt nieuw zijn – zoveel opinies heb jij meestal niet tommelin Renze betreft mij bij zijn denken

Ik ben het papier waar hij op schrijft

Zo word ik ook een informatiedrager en dat voelt goed renze Ik stel Tommel vragen

En zelfs als hij geen antwoord kan geven brengt dat mij verder

Zijn ignorantie is mijn prikkeling

grim Moet ik dit soort dingen weten?

renze We kunnen niet kiezen wat we wel of niet weten

Kennis zit in de lucht en die lucht ademen we in

grim In de lucht zitten allerlei ongerechtigheden en daar wapenen we ons tegen

bastienne Toch is het leuk dat je er bent...

Renze...

't Is voor ons een verrassing, dat begrijp je wel

En hoe lang...

Ken...-

Kennen jullie...

Ik bedoel: hoe lang is het al dat...-
renze Negen weken en drie dagen, is het vandaag
tommelin Negen weken zit ik al in een emo-zweefmolen
Ik moest dat echt met jullie delen – en wel nu – nog langer wachten
zou niet eerlijk zijn, voilà
bastienne Ik ben toch blij voor je, jongen
Geloof ik...
renze Blijdschap, dat is iets voor verstandelozen
We zitten op de bodem en we zijn op weg naar de kelder – dat weten
we
Een kelder zonder licht of lucht, is dat
En als we daar eenmaal zijn, dan is het gauw afgelopen met ons
Maar zolang het nog niet zover is leven we
En leven, dat is de dood ontkennen
Dat is blind willen zijn voor wat je toch eigenlijk heel scherp ziet
Nu ga ik
Nee, ik drink niets meer, bedankt voor het aanbod
In mij zit een agenda en die zegt dat ik hier weg moet
Je primaire energiestromen moet je respecteren
tegen Tommelin Morgen kom ik je halen, dat weet je
Zorg dat je klaar bent
Love you
tegen de anderen Bedankt, dan maar
En tot ziens, als de Poolster het wil, ha ha
Renze af
stilte
grim Hoe heette dat boek ook alweer?
'De Puinhopen van Paars'
Daar moet ik opeens aan denken
bastienne Wat heb je nu gedaan, Tom...
silva Ik zal je zeggen, Tommie: dat je egoïstisch bent, dat wist ik al
Maar dat je ook nog eens geen enkele gêne hebt, dat is dan toch weer
nieuw
Waarom kom je hier met zo'n gek aanzetten?
Net op een dag dat we er allemaal zijn?
Wat moet ik daarvan vinden?

Daar denk jij helemaal niet over na, hè?
Je druk maken over een ander, dat vind jij tijdverspilling, hè?
Larik Gek is hij trouwens niet, die Renze
Ik heb echt wel geluisterd en ik...-
silva Nee, nee, nee, Larik – hier ga jij niet over
Mensenkennis, dat is my department
Al heb jij nog zoveel cursussen sociale redzaamheid gedaan – ik kan heel goed zien dat iemand niet spoort
Larik ...Ik ken wel meer van dat soort types, die altijd met innerlijke dingen bezig zijn
Bij ons op de logistics zit een vrouw en die is...-
Hoe heet het ook weer...-
Soefi – dat gaat ook over alles en over bewustzijn en hoe je leeft en zo grim Als jij hem niet zelf hier had binnen-gelaten, Tommelin, dan zou ik dit huisvredebreuk noemen
tegen Bastienne En jij wil zo'n type nog te drinken geven ook?
Alsof alles normaal is
bastienne Normaal doen, daar geloof ik inderdaad in
'Gewoon' – dat heeft geneeskracht
silva Maar wat idioot is, dat moet je zo durven noemen
tommelin Mag ik ook nog iets zeggen?
silva Daar zitten we inderdaad met z'n allen op te wachten, ja – op jouw uitleg
Wat was dit?
Een sociaal experiment?
tommelin Nee, nee, Silva
Een experiment noem ik het niet
Een toegepaste levensles, zo kan het misschien heten, dat wat ik van Renze krijg
En daar laat ik jullie in delen
Is toch genereus?
grim Schaamteloos, dat is wat het is
Vind jij het echt nodig om mij en je hele familie zo cold turkey met je aberraties te confronteren?
tommelin Dat is mijn punt, inderdaad: eindelijk durf ik schamteloos te zijn

grim Mijn leven lang heb ik in jou geïnvesteerd
En dit is hoe je me terugbetaalt
Ik weet alles nog: eerst heb ik je op voetbal willen doen
Toen op handbal en uiteindelijk op korfbal
Naar een schaakclub zijn we ook nog geweest...
En altijd was ik de geduldige, hoopvolle vader die het beste wilde voor
zijn zoon
En wat doe jij?
Je springt blind in de armen van een of andere doorgedraaide bejaarde
bastienne Wij hebben jou toch nooit van iets weerhouden, Tommie?
Van mij mag je zijn zoals je wil
Al heb ik wel altijd gedacht: het extreme, dat is nooit goed
Blijf gewoon middle of the road, want daar is het 't veiligst
tommelin 'Blijf in de dop, kuiken, want daar kan je door niets geraakt
worden'
Nee, mama – dat is voorbij
Ik laat me niet langer weerhouden
Een vogel ben ik niet, maar ik heb wel vleugels en die spreid ik nu uit
grim Je gaat iets ondernemen, bedoel je?
Benieuwd hoe dat er dan uit gaat zien
tommelin Renze heeft me...
Heeft me helemaal overweldigd
Met zijn aandacht, met zijn intellect, met zijn...
Zijn kracht...
Mentaal en in the flesh...
silva Alsjeblieft, Tommie, hou hiermee op
Moet ik het ook nog een keer zeggen?
We willen helemaal niet weten wat en hoe en hoe vaak en hoe hard die
man...
Larik en ik, wij betekenen ook van alles voor elkaar – maar dat gaan
we echt niet allemaal benoemen
larik Daar zijn ook geen woorden voor, hè, schat?
tommelin Ik wil jullie toch laten weten...
't Zal er nu wel het goede moment niet voor zijn, maar wanneer is het
dat ooit wel...?
Ik wil jullie toch laten weten hoe dat voelt, om altijd anders te zijn

Om al vanaf het moment waarop je begint te praten te merken dat de mensen je verkeerd begrijpen

Om als kind al die ene kamer in het huis op te zoeken waar je alleen kunt zijn, zodat niemand op je let

Om nooit te weten hoe je mee moet doen aan de spelletjes waar al die anderen in opgaan

Om nooit bij de groep te horen die samen opfietst, om altijd op je woorden te moeten letten en op je blik...

Om gedachten te hebben die je zorgvuldig vóór je houdt omdat je, zonder dat iemand je dat heeft verteld, heel goed weet dat ze buiten het domein van het wenselijke vallen

Om elke dag weer heel dicht in de buurt van die ene jongen te willen zijn, die jongen met die ogen en die mond en die manier van lopen – maar er tegelijk voor te zorgen dat hij daar absoluut niets van merkt...

Om zeker te weten dat jij de enige bent die...

Die voelt wat jij voelt...-

silva Alsjeblieft, Tommelin

‘Voelen wat je voelt’ – moet dit echt?

tommelin ...Om altijd een venster van gewapend glas te zien tussen jou en de rest van de wereld

Om te merken dat ‘ik’ nooit ‘wij’ wordt

Ik klaag niet – ik weet heel goed dat ik zelf verantwoordelijk ben voor hoe ik leef

Maar ik hoop dat jullie snappen hoe blij ik ben dat me nu dan toch iets anders overkomt

Van de gang naar de warme kamer, zeg maar

silva ‘It’s a new day...’

Bah – wat een dunne melk komt er uit die mond van jou gelect

Volwassen zijn, heb je daar ooit van gehoord?

tommelin Ik heb altijd gegraven, ik heb geëxploreerd

Dat moet je wel durven

silva Je bent een held, Tom – zullen we het daarop houden?

Maar laat ik je dit zeggen: ik schaam me, als zo’n charlatan hier onze rust komt verstoren

Wij leven – ja

Wij zijn gewoon – ja

Wij kennen de regels – ja
En opeens is daar een of andere scheurkalender die alles in twijfel trekt
En ook al weet ik dat het nergens op slaat: dan schaam ik me
Dan voel ik me betrap
Dan voel ik me weerloos
Bedankt, lekker broertje van me
tommelin Jij hebt je leven lang nog nooit iets anders gedaan dan de
partij van de sterksten te kiezen, Silva
Ik weet het nog precies: als die vriendinnen van jou om mij moesten
lachen, omdat ik zo'n raar hoog stemmetje had en van die bloesjes
droeg, dan lachte jij volop mee
En die paar keer dat ik hier in huis het gesprek op...-
Op iets wilde brengen, iets dat over mij persoonlijk ging, toen heb je mij
nul komma nul geholpen
Als je eigen straatje maar schoon is, dan ben jij tevreden – jij – met je
baan en je huis en je onwrikbare overtuigingen en je collectietje pop-art-
grafiek
silva Larik...?
Ik verwacht toch wel van jou dat je nu iets zegt om voor mij op te
komen
larik Mij verwacht dit
Ik ben ergens wel geneigd om Tommelin serieus te nemen, geloof ik
silva Genoteerd
Solidariteit is no longer what it used to be, zeggen we dan
stilte
bastienne Maar...
Tommelin...
Ik weet toch nog niet...
Wat ben je nu precies van die...
Die Renze?
Hij is een vriend, dat begrijp ik...
Jé vriend?
Zeg dat maar, als het zo is
Ik wil daar toch een beeld van krijgen...
tommelin Renze zei het van de week zo: 'Onze lichamen zijn geestelijk
verbonden'

Mooi, hè?

grim Jezus Christus...

Nu moet ik toch echt iets drinken, ook al mag het niet
bastienne Hou je een beetje in, Grim

't Is wel je zoon, tegen wie je praat
tommelin Dit laat helemaal zien wat ik bedoel

Altijd en overal zijn er alfakrachten die alles wat afwijkt eronder willen
houden

Belemmering, dat is hier in huis het dominante woord
Ik wil een vrije boom zijn, maar het bos houdt me tegen
larik Volgens mij is het allemaal zo erg niet

Toch?

Ik bedoel: we hebben allemaal weleens dat we denken dat we anders
zijn en dat we buiten de groep vallen

Ik hield vroeger bijvoorbeeld als enige in de klas van soul, terwijl al die
anderen allemaal van de punk waren

Dan voel je je weleens alleen, dat ken ik heel goed

Maar ergens hoor je er wél bij – en dat geldt ook voor jou, Tom

Als het erop aankomt, bedoel ik...

't Is natuurlijk waar: zoveel weten wij niet van elkaar, maar toch...

Ik denk dat het ook wel meevalt, als je erover nadenkt, en de dingen
hebben altijd meer dan één kant

Ik bedoel...-

Nou ja, ik kom er niet helemaal uit, geloof ik – maar ik zeg: OK, Tom
silva De goede volgorde, lieverd, is dat je eerst nadenkt en daarna pas
beslist of je iets te zeggen hebt

Denken en praten tegelijk, dat is heel moeilijk – zeker voor jou
tommelin Dank je, Larik – ik volg je helemaal – al heft dat mijn
beklemming niet op

Jij bent OK en dat waardeer ik
grim En wat zijn wij dan?

't Is niet goed voor me, dat weet ik – maar ik zit me hier zó op te
winden

Deze dag – deze avond – mijn avond

Die wordt gewoon – hup – zo onder mijn handen vandaan gekaapt

Als jij zo nodig je eigen leven wil leiden, jongen – doe dat dan in je eigen tijd en in je eigen ruimte

Ik heb op mijn tong zitten bijten, kan ik je vertellen, omdat ik beleefd wilde blijven tegen die goeroe van jou

Hij zou raar hebben opgekeken als ik had uitgesproken wat ik allemaal dacht, over 'm

bastienne Ik vond 't ergens wel een fascinerende verschijning, die...

Man...

Smaak heb je wél, Tommelin – dat wist ik natuurlijk al

Maar je moet toch ook met een ander rekening houden

Met je vader, met ons

't Wordt allemaal zo...

Zo plastisch, als zo iemand opeens hier midden in de kamer zit

Daar moeten we echt aan wennen

grim Decennia heb ik eraan besteed om verantwoordelijk te leven en om ook anderen een gevoel van verantwoordelijkheid te geven

Streng en eerlijk – maar ook warm en altijd iemand proberen te begrijpen

Deed ik het goed?

Vast niet

Deed ik wat ik kon?

Zeker wel

Maar dan kom jij zonder enige aankondiging met een halve gek aanzetten – en dan zeg je, recht in mijn gezicht: 'Dit is liefde, dus bemoei jij je er verder niet mee'

tommelin Liefde?

Dat woord heb ik helemaal niet gebruikt

grim Dat moest er nog bij komen...

Ik bén al misselijk

silva Wind je toch niet zo op, papapipa

We zouden het leuk hebben, vanavond, weet je nog?

Wat is je probleem...

Toch niet dat...-

grim Nee, zeg – 't Is ook tot mij echt wel doorgedrongen in welke eeuw ik leef en ik heb echt wel een sóórt van instinct

Ik kom uit een progressief gezin, dat weet je

Dat blaadje van de NVSH, dat lag bij ons gewoon op de salontafel...-
bastienne 'Verstandig Ouderschap', zo heette dat toch?

grim ...Dus op bekrompenheid zul je mij echt niet snel betrappen

Maar iets van een introductie, iets van een woord vooraf, dat had ik
toch wel op prijs gesteld – en iemand met wie het, hoe zeg ik dat, met
wie 't een beetje levelt

Je begrijpt toch wel, Tommelin – of snap je het echt niet? – je begrijpt
dat dit voor mij is alsof ik, in plaats van een vertrouwd bord soep,
opeens een levende vis voor m'n neus heb staan – en ik ben nu
eenmaal geen Japanner die daar dan gewoon zijn vork in steekt

Ik heb tijd nodig

tommelin Ik heb geen tijd te verliezen

Voor mij is dit urgent

Ik wil dat jullie nu ja zeggen tegen hoe ik leef

grim Ik laat me niet onder druk zetten

tommelin En ik laat me niet langer afblaffen

grim Ik blaf niet

tommelin Maar op een hond lijk je wel

grim Zeg dat nog eens?

tommelin Jank maar en grom maar, als je 't niet laten kunt

silva Mama...?

bastienne Ik moet nu iets doen, ik weet het

Iets zeggen

Het decorum redden

Ik moet het onverzoenlijke zien te verzoenen

Maar het gaat niet: weerzin snoert me de keel

De boel bij elkaar houden, daar ben ik zo langzamerhand zó moe
van...

Ik heb ook op school gezeten, echt wel

Dus ik weet: we spelen allemaal onze rol, in het maatschappelijk
systeem

Hoe ben ik dan aan mijn rol gekomen?

Ik kan me niet herinneren dat ik daar ooit om gevraagd heb

O, ja, ik weet het, het komt heel goed uit, in elk sociaal verband:
iemand die niet te veel voor zichzelf opeist

Iemand die weet wat zorg en zorgzaamheid waard zijn

Iemand die het grootste deel van de tijd naadloos samenvalt met de achtergrond

Een vrouw die thuis voor haar kinderen zorgt: toen ik voor die keuze stond was dat ook al iets dat door bijna iedereen ouderwets werd gevonden

Maar ik – ik heb de mode getrotseerd

Ik heb gedacht: een gezin, dat is ook een carrière

Ik heb gedacht: iemand moet het doen en de man die ik heb, die kan het niet

En ik heb ook gedacht dat je ambitie wel uit kunt stellen

‘Wat ik nu niet doe, dat komt later nog wel’

Niet, dus

Toen ik na al die jaren van zorgen en werken en klaar staan en redderen en begrijpen eindelijk weer een keer om me heen begon te kijken – toen merkte ik twee dingen: één: ik begrijp de wereld niet meer en twee: de wereld heeft mij niet nodig

Ik had allerlei plannen – vage plannen en concrete plannen

Maar tussen die plannen en de werkelijkheid bleek geen enkele connectie meer te bestaan

Dat is echt wel ingewikkeld geweest...

Jullie weten het: uiteindelijk ben ik toen met m'n nagelstudio begonnen – een klein eilandje van autonomie

Een plek zonder enig belang – maar het is wel mijn plek

En daarom – ik weet niet hoe logisch dit allemaal klinkt, maar voor mij is het dat wel – daarom doe ik 't nu even niet

Daarom heb ik nu eens een keer géén zin om tussenbeide te komen

Zoek 't uit, allemaal

af

larik Wat heeft je moeder nu?

silva Weet ik 't, snuggeraar?

Je zit er toch zelf ook met je neus bovenop?

Ik zie niet meer dan jij

tommelin Ik houd het erop dat mama solidair is

Met mij

Dat doet me goed

grim Als de hond ook mag praten, dan wil ik er wel op wijzen dat alles hier twee uur geleden nog in orde was

Vanaf dat jouw mensenkenner hier naar binnen kwam gewandeld is het misgegaan

tommelin Renze is iemand die dingen teweegbrengt, zeker

Daarom houd ik van hem

grim Wat zei ik?

Liefde – nou zeg je 't zelf

Dat kán toch niet?

Die man...

Die man is een gaslek, Tom

Die man is een slecht-weer-bericht

Die is gif dat uit de kraan gedruppeld komt

Die man, daar kun je helemaal niet van houden

tommelin Begin je nu weer met mij te ontkennen?

grim Ik begin weer met jou iets aan je verstand te brengen

Wat ik maar niet kan onthouden, dat is dat jij helemaal geen verstand hebt

In dat hoofd van jou zit alleen maar gruis en modder en dat noem je je verstand

Ik...

Ik heb altijd gedacht dat ik van mijn zoon hield – of in ieder geval dat het mijn zoon was van wie ik probeerde te houden

Maar waar ik van hield, dat was een mis-geboorte – sorry dat ik het zo zeg, maar de dingen hebben nu eenmaal een naam

Een alien, dat ben je, Tommelin

Stom van mij dat ik dat nu pas inzie

tommelin Ik ben niet verantwoordelijk voor jouw chronische onvermogen om wat dan ook in te zien, pa

grim En ik neem geen verantwoordelijkheid voor jouw schaamteloosheid
silva Kappen, nu

Als mama er niet is, dan zeg ik het wel

Ophouden

Hoe zijn we hier in godsnaam terechtgekomen?

larik Ik denk ergens wel dat die, hoe heet-ie, die Renze gelijk heeft: jullie praten nooit zoveel, onderling, en dan wordt het moeilijk als er opeens iets gebeurt – zeg maar: iets ingrijpends

‘Zorg altijd dat de deuren openstaan’ – dat heb ik wel geleerd in al die jaren, ook in m’n werk

silva Hoorde je niet wat ik zei?

Ik zei: ‘kappen’

Echt helemaal niemand wil weten wat jij hebt geleerd, Larik, van al die underachievers waar je de hele dag tussen loopt

larik Niet doen, Silva

Niet zo praten over wat wel degelijk mijn biotoop is
stilte

grim Weet je, Tommelin?

Weet je wat ik vind?

Ik vind dat jij je excuus moet aanbieden

Aan mij

Aan ons allemaal

Omdat je deze avond hebt verpest, met je wangedrag
tommelin Excuus?

Dat moet jij maken, pa

Omdat je mijn jeugd hebt verpest, met je wanbegrip

grim Ik zou niet weten wat ik verkeerd heb gedaan

tommelin O, nee?

Zeg je daarnet niet zelf dat je me altijd richting mainstream hebt willen duwen?

Heb je me niet uitgelachen toen ik zei dat ik van moderne dans hield?

En toen ik Frans en kunstgeschiedenis in mijn pakket wilde?

grim Wat ik heb gedaan, dat wordt ook wel ‘opvoeden’ genoemd

tommelin Het zou beter ‘misvormen’ kunnen heten

grim Ik ken de wereld – en het enige dat ik heb gewild is ervoor zorgen dat mijn zoon een plek in die wereld kon innemen

tommelin De wereld ís er niet – de wereld maak je – helemaal naar je eigen voorkeuren

grim Jij gelooft in sprookjes, Tom

En het zijn nog roze sprookjes ook

tommelin Wat zeg jij nu eigenlijk?

Wat gun je mij niet?
Dat ik probeer een leven te leiden dat past bij mijn karma?
Dat ik geloof in mijn eigen waarheid?
grim Wat waar is, dat bepaal ik hier
Ik ben je vader
tommelin En ik ben geen kind meer
Ik ben een man
grim Een man?
Noem jij dat zo?
tommelin Een man die kiest voor zijn identiteit
grim Pff
'Identiteit' mag dan nog zo'n modewoord zijn, het betekent helemaal niets
tommelin Het betekent dat ik bij Renze wil horen
Misschien wel voor mijn hele leven
grim Ik heb toch liever dat hij straks op een rollator leunt dan op jou
tommelin Leeftijd is een sociale constructie en geen fysieke realiteit, zegt...-
grim Ik wéét al wie het zegt
Niet nog een keer die naam, alsjeblieft
Misschien moet die vent eens een boek gaan schrijven waar al die inzichten van 'm in staan
Als ik dat boek dan maar niet hoeft te lezen
tommelin Lezen?
Wanneer heb ik jou voor het laatst een boek zien lezen?
grim Wanneer heb jij ooit wat dan ook van mij gezien?
Wanneer heb jij ooit naar mij gekeken?
tommelin O?
Gaan we het over verwaarlozing hebben?
Dan weet ik ook nog wel iets te zeggen
grim Laten we het over respect hebben
Het respect dat jij mij verschuldigd bent
tommelin Respect?
Alleen de machteloze vraagt om respect
grim Jij zult nog meemaken wie er machteloos is, Tommelin
Ik heb de macht om jou eruit te zetten, hier

Dan ga je maar lekker naar je vriendje in het Rosa Spier Huis
tommelin Ik ga op mijn moment, als ik dat wil
grim Als jij het wil?

Als ik het zeg, zul je bedoelen
tommelin Ik moet hier weg, zeker

Omdat ik geen lucht krijg – alles is beknutting
Voortdurend wordt mij voorgehouden dat ik niet ben wie ik had moeten
zijn

Ik zal jullie vertellen: er is iets en dat heet Rechten van de Mens – en ik
bén een mens

grim O, ja?

Voor mij ben jij niet meer dan een vergissing
tommelin Jij hebt je misschien vergist, in je leven

Maar ik niet – ik weet wat me te doen staat

Er wordt lang gebeld. Off stage is de stem van Bastienne te horen.

Bastienne op

bastienne heel zacht pratend De burens van hiernaast

Of het wat zachter kan

Ze kunnen elkaar en hun tv niet meer verstaan

*Bastienne, Grim en Tommelin trekken zich zonder geluid te maken
terug. Silva en Larik blijven achter. Donker.*

Het is nacht. Schemerdonker. Larik en Silva liggen ongemakkelijk op een uitgeschoven bank.

larik Ga eens opzij

Dit is echt niet te doen

silva 't Is een slaapbank, ja?

Dus het is wél te doen

En dan nog – wat had je anders gewild?

Met de nachtbus?

Die komt hier helemaal niet

En die Uber, dat is ook niet gelukt – dat weet je heel goed, want je hebt het zelf eindeloos zitten proberen – maar we kwamen er niet doorheen – nogal logisch: zaterdagavond...

Dus moesten we wel blijven, hier

Dus is het OK

Dus gaat dit heel goed

En nee, ik kan niet opzij

Ik lig al helemaal tegen die muur

Maar...

Hoe erg is dat?

Hé...

Rik...

Rikpik...

larik Het voelt totaal ongemakkelijk

Eerst een avond lang die familie van jou en nu dit

silva Het is ook jouw familie – schoonfamilie, maar dat telt gewoon mee

En...

Zo zijn ze nu eenmaal

Als jij daar niet tegen kunt, dan...-

larik Dat is toch niet wat ik zeg?

silva Nee...

Dat is ook zo...

Je hoeft even helemaal niets meer te zeggen, mannetje van me

We zijn nu hier en – dat zei ik al – dat is helemaal goed

Hé...

Wat voel ik daar?

larik Niet doen, Silva

We zijn niet thuis

silva Wat maakt het nu uit waar we zijn...

larik Mij remt dat, daar kan ik ook niets aan doen

En ik krijg echt geen lucht als je zo tegen me aan blijft drukken

silva Hm...

Keep in touch, dat moeten we doen, dat moeten we durven, dat is onze natuur...

Skin to skin...

Daarnet was ik nog heel moe, maar – gek, hè? – nu kan ik toch weer niet slapen

't Blijft altijd lastig, zo'n lag – zeker als je sensitief bent, qua bioritme

Hé...

Larik...

Laten we wat praten, ja?

larik Waarover?

Ik heb wél slaap

silva Kom

Werk nu een beetje mee

Ik...

Ik wil een muis zijn en dan ben jij het holletje waar ik helemaal in verdwijnt...

En ik hoor die stem van je...

Overal om me heen...

Dat moet toch kunnen?

larik Je moet in ieder geval een beetje gedempt praten

Er zijn nog meer mensen, hier in dit huis

silva Ik weet een heel leuk spelletje, dat wij samen kunnen spelen

Het heet: metamorfosen

Jij hoeft niets te doen – laat mij maar begaan

Wat hebben we hier?

Wat houd ik nu vast?

Dit is een worteltje, toch?

Of...

Nee...

Nu wordt het worteltje toch een banaan – of, wat zeg ik...

Het wordt een...
Een hele gezonde komkommer...
Zomaar vanzelf...
O – en die komkommer, die wil iets, dat voel ik...
Leuk toch, Laatje?

larik Au
silva Je moet er wel een beetje in meegaan, Larik
Ik kan het niet helemáál alleen

larik Ik wil dit niet
Niet nu en niet hier

silva Hmm
Maar ik wil het wel, baby
We're in this together
'Oh, what a night...'

larik Wat zeg ik nou?
Hou daar alsjeblieft mee op
Ik vind 't echt geen lekker gevoel
Pfff...
Het zit nog helemaal in mijn hoofd: dat gedram van die vader van je en dan dat slome gelispel van je broer...
Ik wou dat we hier weg waren

silva We kunnen in ieder geval elkaar een beetje vermaken, toch?
Fluister nu eens iets liefs in m'n oor, Rikkie...

larik Zo werkt dat toch niet?

silva Laat maar voelen hoe het wél werkt, dan

larik Niet doen, Silva, wat zeg ik nu?
Het is nacht
's Nachts slapen mensen

silva 's Nachts zoeken de mensen elkaar op
's Nachts praten ze, over alles wat overdag niet aan bod komt
In het donker worden de herinneringen wakker
In het donker kun je tot voorbij de horizon kijken...
In het donker voel je pas wat je écht wil...

Larik
Lieve Larik
Ga je mij niet iets vertellen?

Maakt niet uit wat, maakt niet uit waarover
larik Je weet heel goed dat ik dat niet kan: zomaar praten
silva Jawel
Dat kun je heus wel
't Enige dat je hoeft te doen is je voet van de rem te halen – dan kom je
vanzelf in beweging
larik Iets vertellen?
Waarover dan?
O, nee, dat maakt niet uit, zeg je...
silva Schuif nu niet steeds zo van me vandaan...
Waarover...?
Iets dat echt over jou gaat, dat wil ik graag horen
Iets dat nu misschien ver weg is, maar dat jij ooit toch hebt
meegemaakt
Over...
Wat zal ik zeggen...
Over die tijd dat...
Je weet wel wat ik bedoel, toch?
Wanneer...
Wanneer heb jij voor het eerst iets gevoeld, Rikkie...
Ik bedoel: iets gevoeld van...
Van dat jij toch een man bent en dat er ook vrouwen zijn...
En dat die twee elkaar...
Elkaar aanvullen...
Begrijp je...?
Dat wil ik van jou horen, Larik
larik Wát wil je horen?
Bedoel je...-
Wanneer ik voor het eerst...
Jezus Christus, dat soort dingen, daar héb je het toch niet over?
Daar denk ik echt nooit aan
silva Weet ik toch, schat
Ik ken jouw blokkades, echt wel
Daarom help ik je...
Kom nu even hier...
larik Niet doen – wat zeg ik nou?

OK – OK...
Ik denk na, ik doe m'n best
Tsja...
Jeetje...
Wanneer begint zoiets...
Moet dit echt, Sil?
silva Jawel...
Het moet...
Het gaat...
Er komt iets – dat voel ik aan...
Toe maar...
Iarik Nou...
Goed dan...
Even denken, hoor...
Hoe is dat toen gelopen...
Je weet – dat heb ik je al zo vaak verteld – dat ik op padvinderij zat
En...
Ja...
Daar heb ik...
Dat is toch waar 't over moet gaan?
Daar heb ik...
Eh...
Ze heette Joy, of Joyce – dat weet ik niet meer
Ik was al bij de Verkenners en zij was nog Kabouter
Voor mij was zij een sprookjesprinses, Joy, of Joyce, met die gouden
huid en die diepe, donkere ogen...
Voor mij kwam ze uit Bagdad of Birma...
Later heb ik begrepen dat ze gewoon in een Hindoestaans gezin in
Rijswijk was opgegroeid, maar dat maakte mij niet uit...
Door haar ben ik te weten gekomen wat verlangen is
'Hunkering' – dat is natuurlijk een heel raar woord en ik gebruik het ook
nooit, maar soms past dat toch wel
Hunkering...
Naar iets...
Naar een geheim dat je nog niet kent en waar je ook een beetje bang
voor bent...

Hoe is het gegaan, toen...

Hm...

We zijn op gemengd zomerkamp

En op de een of andere manier is het me gelukt om, terwijl iedereen ver weg is, om met Joyce – zo heette ze, nu weet ik 't weer – in zo'n grote tent terecht te komen – je kent dat wel, van die grijswitte tenten zijn dat, waar altijd zo'n speciale geur hangt – zo'n geur waar je verdrietig van kunt worden

We hebben een tijd lang gepraat, gewoon, over dingen, padvinderijdingen, zeg maar

En dan zijn we stil

Zij ligt op haar rug

Haar bruine ogen glanzen zacht...

Joyce...

Buiten schijnt de zon en het is warm in die tent...

Ze kijkt niet naar mij, maar ik weet dat zij precies weet waar ik me bevind – heel dicht naast haar – en wat ik doe...

En wat doe ik dan?

Weet je wat ik doe, Sil?

Ik doe helemaal niets

Ik durf niet

Er is een kracht die me steeds dichterbij haar toe wil duwen, maar ik verzet me

Een kompasnaald die bang is voor het noorden...

Een slang die zijn prooi niet durft te naderen...

Ik wil, maar ik wil ook niet – ik weet niet wat ik wil – ik weet niet wat zij wil...

Nodigt ze me uit?

Of zou ze schrikken als ik...

Nog blijft het stil – zij beweegt niet, met haar armen naast zich uitgespreid, en ik verroer me ook niet

De stilte weegt zwaar – steeds zwaarder

Wat er kan gebeuren, dat is bijna tastbaar...

Alles is verwachting...

En dan...

Dan is het moment voorbij

Tegelijk komen we allebei in beweging – we zeggen niets meer en we gaan weg, uit die tent

Er is niets gebeurd

Er is veel gebeurd: ik ben iets te weten gekomen

De rest van de dag voel ik een pijn die ik nog niet kende

Dat...-

Dat is toch een ervaring die je leven bepaalt...

Begrijp je, Silva?

Is dit...?

Sil...?

Hé, Sil...

Silva reageert niet. Kennelijk is ze in slaap gevallen.

De volgende ochtend. Het bed is weer een bank geworden. Silva en Larik hebben nog iets lodderigs en verfomfaaids. Grim op.

grim Zo...

De wereld draait nog, blijkbaar

En wij...

We draaien mee – zin of geen zin

Leuk dat jullie er nog zijn

silva Dat meen je niet, pipa – ik zie het aan je gezicht

grim Beschaving is dat je niet altijd alles zegt wat je denkt

Zeker niet op zondagmorgen

larik Op zondagmorgen ga ik meestal een uurtje rennen, in de duinen, met een paar vrienden van me

Oorlog tegen de zwembandjes, ha ha
Maar nu zit ik hier
silva Alsjeblieft, Larik
Even geen feiten en geen overbodigheden
Uren heb ik wakker gelegen, vannacht
En nu bonkt het in mijn hoofd
Dus een beetje consideratie, please
larik Nee, echt niet, Silva
Als er iemand wakker heeft gelegen dan was ik dat
Jij lag vredig naast me te ronken
silva Wat zeg ik nou?
Geen tegenspraak, nu – dat is wat ik zeg
Dat is toch niet teveel gevraagd?
grim Op zondag zijn we vrij
Ooit was dat iets om naar uit te kijken
Tegenwoordig is het de dag in de week waar ik het meeste tegenop zie
silva Hoezo dat?
Jullie kunnen toch samen leuke dingen gaan doen, of zo?
grim Misschien is juist dat wel wat ik bedoel
Bastienne op. Niet opgemaakt en met slordig haar.
bastienne Er zijn afbakbroodjes, van de biologische winkel
Ik heb de oven al aangezet
silva Wat zie je eruit, mama...
Heb je gehuild?
bastienne Niet dat ik weet
Niet dat ik zou weten waarom
grim Je moeder en ik zijn het huilen echt wel voorbij
Het lachen ook, trouwens
We weten dat het allemaal niet helpt
Tommelin op. In tegenstelling tot de anderen ziet hij er fris en piekfijn uit.
tommelin Hallolololo
Nieuwe dag, nieuwe kansen
En, lieve zus Silva – en iedereen – laat ik daar maar meteen mee
beginnen – met sorry te zeggen
Ik weet dat ik een beetje teveel ben doorgedraafd, gisteren

Ik heb alleen maar mijn eigen weg willen gaan en geen rekening
gehouden met wat jullie aankonden

Ik heb jou als een bitch neer willen zetten, Silva, maar dat ben je
helemaal niet

Dat ik me zo heb laten gaan, dat is eerder bitcherig van mij, ha ha

Dus als ik zeg: mea culpa, is het dan gewoon weer tabula rasa en
gefundenes Fressen, tussen ons?

silva Ach...

We hebben allemaal van alles gezegd, dat gaat zo

grim Ik wilde eigenlijk in de badkamer, ik heb heel lang staan wachten

Ik hoorde een enorm gespetter

tommelin Dat zal ik wel geweest zijn

Koud douchen en ondertussen lichaamsoefeningen doen, dat werkt
heel goed

grim Dat heb je zeker ook van Adolf geleerd?

tommelin Hij heet Renze

En ik leer inderdaad veel van hem

Ascese – ook weer zo'n begrip dat ik helemaal nog niet kende
larik Anders moet je een keer meegaan met ons, Tom, 's zondags
hardlopen

Na afloop gaan we altijd een biertje drinken

tommelin Zou kunnen...

Ik ga heel bewust met mijn tijd om

bastienne Ik kan die oven ook wel weer uitzetten, als niemand iets wil
grim 't Is toch goed dat je dat zegt, Tommelin – zoveel moet ik je wel
nageven

't Is goed dat je beseft hoe fout je zat

tommelin 'Fout' is het woord niet, natuurlijk

Ik zou eerder zeggen dat ik ánders zat

In een andere groef dan jullie

Maar we zijn toch één gezin, dat realiseer ik me nu toch weer

Renze zegt...-

Renze op. Ook hij ziet er kek uit.

renze Renze zegt: goedemorgen

Ik wilde aanbellen, maar de deur zat niet op slot – dus ik dacht: dat zal
een teken zijn

grim Een teken dat ik niet gegeven heb
renze Ik realiseerde me vanochtend opeens, Grim, dat ik jou gisteren
helemaal geen geluk heb gewenst – terwijl je toch jarig was – sorry – ik
zit soms te vast in mijn eigen gedachten
grim Ik heb dat echt helemaal niet gemist
renze En hoe is het nu, Silva?
Met die koffer van jullie?
Is die al terecht?
silva Hadden we het daar met jou over gehad, dan?
Dat kan ik me helemaal niet herinneren...
Nee, we hebben nog niets gehoord – ik denk dat het 't beste is als we
zelf langsgaan bij die bagageafhandeling – hoewel ik er eigenlijk
helemaal geen zin in heb om daar weer helemaal heen te moeten – al
dat gedoe en gesjouw...
renze Anders kunnen Tommel en ik jullie er straks wel even langsrijden
We moeten toch die kant op en het is nauwelijks om
Ik heb een V70, dus daar kunnen we echt wel met zijn vieren in
Zijn jullie daarmee geholpen, Larik?
grim Ik had jullie ook wel kunnen langsbrengen, daar
Maar als niemand mij iets vraagt...
silva Jullie gaan die kant op, zeg je?
Waar moeten jullie dan heen?
tommelin Op zondag plant Renze altijd iets leerzaams voor ons
Bijspijker-zondag, zo noemt hij het
renze We gaan vandaag naar een professionele paardenkeuring, in
Hippolytushoef
Niets is mooier dan getemde kracht
En het paard is natuurlijk heilig – een oerdier, een fabeldier...
Harde spieren achter een huid van fluweel
Sorry... Zijsprong...
Daar hebben we het nu even niet over, dat weet ik ook wel
Gaat-ie goed, Bastienne?
bastienne Hij gaat
'Goed', dat weet ik nog even niet
renze Ik heb nog lang zitten nadenken, vannacht
In het donker komen de inzichten tot ons, ja toch?

In ieder geval: ik beseftte dat jullie een hecht gezin zijn en dat dat eigenlijk iets heel bijzonders is

Grappig, toch: pas wanneer je zoiets van nabij meemaakt realiseer je je dat je het zelf nooit hebt gehad

bastienne Wil je misschien koffie of zo, Renze?

renze Dat zou lekker zijn

Ik heb vroeger altijd op internaten gezeten – misschien vertel ik daar nog wel eens iets over

Als ik jou was, Bastienne, dan zou ik vandaag toch even de deur uitgaan

Zonlicht en buitenlucht zullen je wonden genezen

bastienne Wonden?

renze Never mind

Ik meng me nergens in

grim Ik hoor wie het zegt

silva Toe nou, papa...

tommelin Gaan we dan zo de deur uit, Rens?

Ik heb echt zin in die paarden

renze Ik krijg eerst nog een cappuccino van je moeder, dus...

bastienne O, ja...

Was ik nog helemaal niet mee bezig...

af

renze OK

Op mars, dan maar

tegen Silva en Larik Dus jullie rijden mee? Hop on, hop off...

larik Dat is echt tof van je, Renze

Silva heeft een bloedhekel aan het OV

silva Ik wil geen loser zijn – mag dat misschien?

In zo'n bus, tussen de stakkers...

Goed – ik ben er klaar voor

Dag lieve pipa

Maak er iets van, vandaag

grim Van niets iets maken...

Zo makkelijk is dat niet, maar we gaan het proberen

Net als Larik, Silva, Renze en Tommelin op het punt staan af te gaan komt Bastienne op, met een grote mok vol caffè latte.

Korte tijd later.

bastienne Nu zit jij naar mij te kijken, Grim
'Wat zou er met haar zijn?' denk je
'Met haar is toch nooit iets?'
Ik zal je zeggen wat er is
Ik heb lang wakker gelegen, vannacht
Ik staarde in het donker naar de schaduwen op de muur
Ik zag het onzichtbare
Het zwart drong door het vensterglas naar binnen
En ik dacht aan de dingen die gebeurd zijn
Aan de dingen die niet gebeurd zijn
Aan waar we het gisteravond over hadden: dat je niet weet wanneer je
ooit hebt gekozen voor het leven dat je leidt
Aan die jongen, dacht ik
Die heeft wél gekozen, lijkt het – al snap ik totaal niet voor wat, of voor
wie
Aan Silva, die ook heeft gekozen – niet voor iets bijzonders, maar wel
voor een goed leven – een leven dat ze haar eigen leven kan noemen
En ik dacht aan mij, aan ons
Kiezen?
Hebben wij ooit het besef gehad: 'we kiezen voor elkaar'?
Is het niet meer zo dat wij ons op een zeker moment in één kamer
bevonden en dat iemand toen achter onze rug de deur in het slot heeft
gegooid?
Wees maar niet bang, Grim
Ik kom niet in opstand en ik verzet me niet meer
Die hoe heet-ie, die Renze, die heeft natuurlijk gelijk: alles is perceptie,
alles hangt af van hoe je de dingen bekijkt en benoemt
Je zit in een gevangenis – maar die is zo groot dat je de muren en de
tralievensters niet kunt zien – en dus kun je volhouden dat je vrij bent

Ik stel me voor...
Het is een zondagochtend, zoals nu
Maar wij – wij zijn andere mensen dan wie we vandaag zijn
De lucht is licht, de zon straalt

Door het open raam klinken de beloftevolle geluiden van de wereld
We gaan iets doen, vandaag – iets samen doen – dat hoeven we niet
tegen elkaar te zeggen want we weten het
We gaan iets doen, omdat we leven
We zien in elkaars ogen hoe de werkelijkheid daar schitterend
weerspiegeld wordt
We halen adem, we zijn zo sterk als twee mensen kunnen zijn
We hebben vertrouwen, we hebben de tijd
En we merken niet hoe het zand van de verwachting door onze handen
wegglijdt

Nog steeds is het ochtend en nog steeds hebben we ons voornemen:
we gaan iets doen
Dan trekt een dun gordijn van witte wolken voor de zon
De wind is gedraaid – we horen geen stadsgeluiden meer
De glans van de ochtend verandert in de vaalheid van de vroege
middag
De zondag valt stil – zo stil als de zondagen van onze vroege jeugd dat
waren
We zijn geen andere mensen meer
We zijn geworden wie we zijn
Wie we vandaag zijn
We zouden iets gaan doen
We hebben het niet gedaan
Om ons heen beweegt het – maar wij blijven op onze plek

Leven is een werkwoord?
Zeggen we dat?
Leven is ondernemen?
Is zien en horen en praten en voortdurend veranderen?
Nee – zo is het niet
Niet voor ons
Leven is de optelsom van alles wat we niet hebben gedaan
grim Wil je dat ik nog iets zeg?
bastienne Je weet, Grim: wat we zeggen betekent niet meer dan wat we
verzwijgen

Voor elkaar en voor onszelf

Nederlandse Comedie zou bij De Gemeenschap in première gaan op 6 maart 2021 in Theater Bellevue in Amsterdam. Als gevolg van de coronamaatregelen van de overheid heeft deze première geen doorgang kunnen vinden. Bij het ter perse gaan van dit boekje was nog niet bekend wanneer en waar de première dan wel zal plaatsvinden.

Spel: Dic van Duin, Debbie Korper, Yara Alink, Milan Boele van Hensbroek, Sander Plukaard en Gerardjan Rijnders

Regie: Roy Peters

www.degemeenschap.nu

Rob de Graaf (Amsterdam, 1952) is toneelschrijver. Zijn teksten zijn gespeeld door onder andere Nieuw West, Dood Paard, Keesen&Co en De Gemeenschap.

www.watergat.nl

Toneelwerk o.a.

*Nederlandse Comedie** – 2021
Christine van Stralen, de musical – 2019
Strindberg en dal – 2018
*The Tragedy of Slaughtervaart** – 2018
*Matglazen vensters** – 2018
*Romp** – 2017
*De Shakespeare Club** – 2017
Distel – 2016
*Stripverhaal** – 2015
*Queens** – 2015
*Beton** – 2014 *Stand up, lie down* – 2014
*De avond (English spoken)** – 2014
Vuurvrouwen – 2014
*Botox Angels** – 2014
White Lies – 2013
*There is a discussion** – 2013
*Colombina** – 2013
*In die nag** – 2012
*Pleinvrees** – 2012
Germanisch depressief – 2011
*Freetown** – 2010
*Interest** – 2009
*Met Joran aan zee** – 2009
*Stalker** – 2009
*Amateurs** – 2008
Het harde rood van mijn gelijk – 2006

AHAB – 2006
Vrede – 2006
Schuur* – 2006
Love – 2005
Geslacht – 2004 Pony – 2003 Neanderdal – 2001 Ko – 2001
Rob – *with a little help from my friends* – 2000
Mission Impossible – 1999
Nu zou hij moeten spreken – 1997
2SKIN – 1996
Metamorfosen – *Faces of Death* – 1995
Les enfants du paradis – 1992
En een kleine jongen zal ze hoeden – 1991
Oost, een experiment – 1991
A Hard Day's Night – 1991
Pavlov – 1990
Lever – 1990
Pygmalion – 1989
Rinus* – 1987 *We hebben je op het toneel gezien. Je stond daar maar en je deed niets* – 1978

*Teksten uitgegeven bij De Nieuwe Toneelbibliotheek